

**DRAGIŠA
ČALIĆ**

Pravni savetnik
Komiteta pravika za
ljudska prava Jukom

Privredni prestup

Za privredni prestup odgovaraju pravno lice i odgovorno lice u pravnom licu. Pravno lice je odgovorno za privredni prestup ako je do izvršenja privrednog prestupa došlo radnjom ili propuštanjem dužnog nadzora od strane organa upravljanja ili odgovornog lica, ili radnjom drugog lica koje je bilo ovlašćeno da postupa u ime pravnog lica

Kada poslužete, bilo da ste u privredi ili u finansijskom sektoru, važno je da pored ekonomskih pravila za uspešno poslovanje, pratite i poštujete propise zemlje kojima je to poslovanje regulisano. Ako postupite suprotno propisanom, počinilac ste prekršaja, privrednog prestupa ili krivičnog dela.

Dok se o prekršajima i krivičnim delima mnogo govori, privredni prestupi su ostali po strani. Zbog toga se u ovom tekstu bavimo njima. Privredni prestupi su društveno štetne povrede propisa o privrednom ili finansijskom poslovanju koje mogu da prouzrokuju teže posledice, i koje su propisom nadležnog organa određene kao takve.

Ovo je definicija iz Zakona o privrednim prestupima iz koje se nazire priroda privrednih prestupa. Privredni prestupi spadaju u korpus kaznenog prava, uz krivična dela i prekršaje, a posebnost im je u tome što predstavljaju teže povrede propisa od prekršaja, a blaže od krivičnih dela.

Iako pomenuti zakon na uopšten način reguliše privredne prestupe (odgovornost, kazne, postupak, postupajući organ i tako dalje), karakteristično je da samo biće (opis izvršenja) svakog mogućeg privrednog prestupa nije regulisano ovim zakonom, već drugim zakonima. Uglavnom su to zakoni kojima se regulišu privredno i finansijsko poslovanje, međutim, privredni prestupi se pojavljuju u velikom broju drugih oblasti i propisani su velikim brojem različitih zakona.

Tako, na primer, privredne prestupe predviđa i reguliše Zakon o bankama, ali i Zakon o bezbednosti hrane, Zakon o energetici, Zakon o plovidbi i lukama na unutrašnjim vodama, Zakon o tržištu kapitala, Zakon o autorskim i srodnim pravima, Zakon o preuzimanju akcionarskih društava, Zakon o proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme, Zakon o računovodstvu, ali i Zakon o zaštiti podataka o ličnosti i tako dalje.

KO MOŽE DA ODGOVARA ZA PRIVREDNI PRESTUP?

Za privredni prestup odgovaraju pravno lice i odgovorno lice u pravnom licu. Pravno lice je odgovorno za privredni prestup ako je do izvršenja privrednog prestupa došlo radnjom ili propuštanjem dužnog nadzora od strane organa upravljanja ili odgovornog lica, ili radnjom drugog lica koje je bilo ovlašćeno da postupa u ime pravnog lica.

Nezavisno od odgovornosti samog preduzeća, prestup može izvršiti direktor ili drugo lice koje je osnivačkim aktom

određeno kao zastupnik (poslovođa, prokurista i tako dalje). Odgovorno lice može načiniti prestup svojom radnjom ili propuštanjem nadzora nad radnjom drugog fizičkog lica (zaposlenog). Prestup odgovornog lica nikad se ne podrazumeva, već je uvek naznačen posebnom odredbom nezavisno od one odredbe kojom se propisuje prestup preduzeća.

Odgovornost ovih lica razlikuje se i u tome što preduzeće za načinjen prestup odgovara imovinom preduzeća, dok odgovorno lice odgovara svojom, privatnom imovinom.

Učinioci privrednih prestupa (fizička lica, odgovorna lica u preduzeću ili preduzeće) u postupku se pojavljuju pod nazivom *okrivljeni*. Ovaj izraz koristi se kao opšti naziv za učinioca krivičnog dela, privrednog prestupa ili prekršaja.

Dobro je znati: povreda propisa o privrednom ili finansijskom poslovanju koja predstavlja neznatnu društvenu štetnost zbog malog značaja i zbog neznatnosti ili odsutnosti štetnih posledica nije privredni prestup, ovo delo eventualno može da bude prekršaj.

Važno je znati: Preduzetnici nisu obuhvaćeni Zakonom o privrednim prestupima, što znači da za prestupe ne mogu da odgovaraju.

KOJU KAZNU MOGU DOBITI ZA UČINJEN PRESTUP?

Najveći broj izvršenih privrednih prestupa je u oblasti računovodstva i finansijskog poslovanja, a praksa privrednog suda pokazuje da je najčešći slučaj prestupa propuštanje da se podnesu redovni godišnji finansijski izveštaji, odnosno izjave o neaktivnosti za poslednju finansijsku godinu.

Postupak u kome se utvrđuje odgovornost i izriču sankcije učiniocima privrednih prestupa reguliše Zakon o privrednim prestupima. Na sve što nije regulisano ovim zakonom primenjuje se Zakonik o krivičnom postupku.

Sankcije koje su zaprećene za privredne prestupe su: novčane kazne, uslovna osuda i zaštitna mera.

Najmanja kazna koja može biti propisana za preduzeće je 10.000 dinara, a najveća 3.000.000 dinara, dok je najmanja kazna za odgovorno lice 2.000 dinara, a najveća 200.000 dinara. U tom okviru, zakonom se propisuju posebni rasponi kazni za konkretne privredne prestupe.

■ Najveći broj izvršenih privrednih prestupa je u oblasti računovodstva i finansijskog poslovanja, a praksa privrednog suda pokazuje da je najčešći slučaj prestupa propuštanje da se podnesu redovni godišnji finansijski izveštaji, odnosno izjave o neaktivnosti za poslednju finansijsku godinu

Na primer: novčanom kaznom od 300.000 do 3.000.000 dinara kazniće se za privredni prestup pravno lice ako stavi u promet hranu koja nije bezbedna, dok će se za isti privredni prestup odgovorno lice u pravnom licu kazniti novčanom kaznom od 50.000 do 200.000 dinara.

Novčane kazne se propisuju u srazmeri sa visinom učinjene štete, neizvršene obaveze ili vrednosti robe ili druge stvari koja je predmet konkretnog privrednog prestupa. Iako je za svaki privredni prestup propisana kazna u vidu njenog minimuma i maksimuma koje sud može izreći, ona ipak može biti pooštrena do dvostrukog najvećeg iznosa predviđene kazne, i to ako se učinilac nalazi u takozvanom višestrukom povratu.

Sud može odmeriti/izreći kaznu i ispod najmanje mere propisane za pojedini privredni prestup (takozvano ublažavanje kazne) kada to predviđa Zakon o privrednim prestupima ili propis kojim je određen privredni prestup, ili ako pak nađe da postoje neke naročito olakšavajuće okolnosti.

Kako sud odlučuje da li će kazna biti manja ili veća u zakonom datom okviru? Prilikom odmeravanja kazne sud će izreći kaznu u zakonom propisanim rasponima, uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču na to da kazna bude veća ili manja (otežavajuće i olakšavajuće okolnosti).

Dobro je znati! Iako Zakonom o privrednim prestupima kazna zatvora nije predviđena, postoji mogućnost da se osuđeno odgovorno lice ipak nađe u zatvoru, i to u slučaju da je osuđeno na novčanu kaznu, a ne plati je u zakonskom roku. Rok se utvrđuje u presudi i ne može biti kraći od 15 dana niti duži od tri meseca.

Pravnom licu i odgovornom licu za učinjeni privredni prestup sud može izreći uslovnu osudu. To znači da će se utvrditi novčana kazna, ali se ona neće izvršiti ako osuđeni (pravno ili odgovorno lice) za vreme proveravanja koje odredi sud (koje ne može biti kraće od jedne ni duže od dve godine) ne učini novi privredni prestup.

ZAŠTITNE MERE

Za privredne prestupe mogu se izreći sledeće zaštitne mere: javno objavljivanje presude, oduzimanje predmeta, zabrana pravnom licu da se bavi određenom privrednom

delatnošću i zabrana odgovornom licu da vrši određene dužnosti. Sud može učiniocu privrednog prestupa izreći jednu ili više zaštitnih mera kad postoje zakonom predviđeni uslovi za njihovo izricanje.

ZASTARELOST PRIVREDNOG PRESTUPA

Zastarelost gonjenja za privredne prestupe (pokretanje i sprovođenje sudskog postupka) nastaje kada proteknu tri godine od dana izvršenja privrednog prestupa. Za privredne prestupe u oblasti spoljnotrgovinskog, deviznog i carinskog poslovanja zastarelost gonjenja nastupa kada protekne pet godina od dana izvršenja privrednog prestupa.

Zastarelost izvršenja kazne za privredni prestup nastaje kada proteknu tri godine od dana pravnosnažnosti odluke kojom je ta kazna izrečena.

Zastarelost izvršenja zaštitne mere javnog objavljivanja presude nastaje kada protekne šest meseci, a zaštitne mere oduzimanja predmeta kada proteknu tri godine od dana pravnosnažnosti odluke kojom je ta zaštitna mera izrečena.

Zastarelost izvršenja zaštitnih mera zabrane pravnom licu da se bavi određenom privrednom delatnošću i zabrane odgovornom licu da vrši određene dužnosti nastaje kada protekne vreme za koje su te mere izrečene.

U svakom slučaju, gonjenje i izvršenje kazne za privredni prestup zastareva kada protekne šest godina (takozvana apsolutna zastarelost).

Kako se rok zastarelosti za privredne prestupe u oblasti spoljnotrgovinskog, deviznog i carinskog poslovanja razlikuje i iznosi pet godina od dana izvršenja privrednog prestupa, i rok apsolutne zastarelosti se razlikuje i iznosi duplo više – deset godina. Gonjenje i izvršenje kazne povodom ovih privrednih prestupa, ako ne ranije, obustaviće se protekom deset godina od dana izvršenja prestupa, kada nastupi apsolutna zastarelost

Ovu oblast smo detaljnije obradili u "Vodiču kroz privredno kaznene postupke – prekršaji i privredni prestupi", koji možete pronaći na sajtu Jukoma (www.yucom.org.rs).